

ШўМ-ЧОН ИЗОЛЫК

МАРИЙ ПРАВОСЛАВНЫЙ ЖУРНАЛ 12-шо (116) №, 2022 ий декабрь

Йошкар-Оласе да Марий Элысе Высокопреосвященнейший митрополит Иоаннын благословитлымыже почеш

ГОСПОДЬЛАН ДА ШОЧМО ЭЛЛАН ЎШАНЛЕ ЛИЙМАН!

Москон да уло Русьын Святейший Патриарх-ше Кирилл 20 ноябрьште 76 ийым темен. Шочмо кечынже Юмын литургийым тудо Моско оласе Утарыше Христос лўмеш кафедральный храмыште служитлен. Тудын дене пырля Православный Черкын Священный Синодшын да Кўшыл Церковный Советын енге-шамыч, шуко архиерей служитленыт. Нунын коклаште Йошкар-Ола да Марий Элын митрополитше Иоанн ден Волжск да Шернурын епископшо Феофанын лиймышт мемнам поснак куандара.

Литургий деч вара Святейший Патриарх тыге тунуктен ойлен:

– Ача, Эрге да Святой Шўлыш лўмеш! Ме Патриархын шочмо кечыжым веле огыл тыге палемденна. Пырля погынен кумалмына годым ик ег семын Господь ончыко шогалынна, тачысе кечын мемнан калыклан да Черкылан эн кўлешан нерген тўшкан йодына. Исторический Русь кумдыкышто вашпижмашым чарыме, ег-шамычым лыпландарыме да тыныс ылышым пўртылтмө

деч кугу йодыш кызыт уке. Те чыланат паледа: тўняште Российым, мемнан Шочмо элнам, шўктарат, эрыкышым пытараш тўчат, калыклан шке ушыж дене илаш шонымыжым тошкынешт.

Политике йодышыш Черке ок пуро гынат, калыкын ойгыжо тудлан лишыл, сандене кызыт тўн молитвана – Руш мландыш тынысым пўртылтмө да ончыкыжым шот дене илен кертме нерген. Руш Православный Черкым тўрлө ужашлан шеледаш манын, өрдыж кундемсе пычкемыш ушан ег-шамыч иза-шольо калыклан мемнан ваштареш шогалтеныт. Черкын иктешлыкше да Святой Русьышто ылыше калык-шамычын духовный кылышт аралалт коदेश манын ўшанена, курымла годсек Руш мландыште волгалтше чыла святой-влак дене пырля кумалына. Нунат шке жапыштыже шуко пуламырым чытен лектыныт, кызытат Шочмо элнам, Черкынам, калыклан мемнан семынак йўратат.

Умбакаже – 2-шо лаштыкыште

«Руш мландыште волгалтше да Юмылан йӱрышӱ святой-шамычын кумалмышт дене Господь мемнан калыкым, Черкым да Шочмо элнам аралыже, ончыкыжым шке исторический корнынам ўнгышын да чыла чытен эрташ полшыжо».

Руш калыкмут ойла: «Ужмо омо лӱдыкшӱ гынат, арален налше Юмо уло». Омо деч лӱдман огыл, тудо айдеме ылышым пытарен ок керт. Тыгак ылышыште лийше конфликт-шамычат Святой Русьышто ылыше калык-влакын духовный кылыштым шалатен огыт керт. Ме таче Россий, Украин, Белорус мландыште да моло элыште ылыше калык-шамыч верч кумалынна. «Чын ыштышын тыршен кумалмыже шуко ыштен кертеш» (Иак. 5:16). Праведникын молитваже виян гын, уло Черкын молитваже эше виянрак, сандене ўшаныше уло калыкым пырля кумалаш ўжам. Мемнам чаманыже, исторический Святой Русь ден Черкын иктешлыкшым арален кодыжо; элнам лушкыдемден, йӱршын пытараш шонышо-влакым сенгаш полшыжо маньын, Господь Юмынам чот сӱрвалаш кӱлеш.

Шукерте огыл пеш чапле книгаг лудынам, тушко Кугу сар тӱнгалме годсо шуко документым погеныт: Сталинын чыла гаяк резолюцийже, фронт гыч колтыммо доклад-шамыч. Ты книгаг лудат да тунамсе нелылыкым уло чонет дене шижат. Пел Европым сенгыше виян тушман керылт пурен, Брест деч тӱнгалын, Москва марте куштылгын каяш шонен, но икымше кече гычак ваштареш шогышо пенгыде вийым вашлийын, кажне метр мландым поген налшаш верч шуко техникыжым да салтакше-шамычым йомдарен. Тиддеч ончыч элыштына шуко ойго да репрессий лийын гынат, Черке шке ойгыжым сеген да уло калык верч кумалын, а калык Шочмо элым нимо деч коч йӱратымыжым ончыктен. Тиде опыт мыланна чот шерге. Господьлан да Шочмо эллан ме кызытат тыгаяк ўшанле лийшаш улына. Юмын шомак ойла: «Йолташыж-влак верч ылышыжым пуымо деч кугу йӱратымаш иктынат уке» (Ин. 15:13).

Шерге владыке-влак, кузе ме таче Юмылан

уло шӱмнам почын ик ег семын кумалынна, Православный Черкын Священный Синодшо, Кӱшыл Церковный Советше, Архиерей Погын тыгак ваш келшен тыршат, кажныже шке шонымыжым каласа, вара кӱлешан иктешлымашым ыштена. Калык коклаштит тыгай умылымаш лийже! Шерге владыке-влак, Господь тыланда полшыжо, кажныже шке верыштыда вийдам да ылышдам чаманыде тыршыза. Лишыл-влаклан, Черкылан да шке калыклан пуымо вий-куат мемнан деке кугемын пӱртылеш, тидым Черкынан иерархше-влак шке подвигышт дене шукертак пенгыдемденят.

Мемнан элын Президентше Владимир Владимирович Путинлан кугу таум ыштем, шуко тӱн йодыш шотышто ме ик шонымашан улына. Руш Православный Черке кызыт Россий Федерацийыште образований системе, армий, интеллигенций, наукода искусствопашаен-шамыч дене пырля тырша. Юмылан ўшаныше-шамычым поктылмаш уке, ме кызыт вес пагытыште илена, Шочмо элнам тӱзаташ полшена. Тидлан кажне архиерей чон пыштен тыршыже; тудым ончен, кажне приходшто священник тыгак служитлыже. Монах подвигыште шогышо-влак калыкын духовный ылышыжым молитва куатышт дене пенгыдемдышт. Ончычат нимогай тушман деч лӱддымӱ Россий адак чыла сенгыше Святой Русьыш савырныже.

Руш мландыште волгалтше да Юмылан йӱрышӱ святой-шамычын кумалмышт дене Господь мемнан калыкым, Черкым да Шочмо элнам аралыже, ончыкыжым шке исторический корнынам ўнгышын да чыла чытен эрташ полшыжо. Юмылан ўшанен да кумалын эртыме корнына поро лектышым пуыжо, чоным утарымашке кондыжо. Тиде ылышыштат, вес тӱняштат тиде тыгак лийже. Аминь.

ВОЛЖСК ДА ШЕРНУР ЕПАРХИЙЛАН – 5 ИЙ

Волжск олесе Никольский кафедральный Соборышто 17 ноябрьште Волжск да Шернур епархийым ыштымылан 5 ий темме лүмеш архиерейский службо эртен.

Владыка Феофан Литургий деч вара тыге палемден:

– Пагалыме ача, иза-шольо, ака-шўжар-влак. Таче кугу куанле кече. Мемнан епархийым ыштымылан 5 ий темын. Вич ий ме пырля улына. Юмын полшымыж дене шке служенийнам нангаена. Тўналтыш корно эре неле, но ме ик шонымашан улына, сандене сай лектыш деч посна она код манын ўшанена.

Святейший Патриарх Кириллын благословитлымыж почеш 2017 ий 6 октябрыште Волжск да Шернур епархий ышталтын. А 18 ноябрыште, Москон да уло Русьын Патриархше Тихоним шарныме кечын, мыйым Волжск да Шернур епархийын епископшылан шогалтыме хиротоний эртен. Тыге черкыш коштшо шуко еглан архиерей деке чакрак лияш да тўрлө йодышым рашемдаш йөн ышталтын. Вет кызытсе саманыште шуко егым неле йодыш-влак тургыжландарат. Южо йодышым лач архиерей гына Юмылан йорышын умылтарен кертеш. Вет тудлан апостольский власть пуалтын.

Архиерейлан шогалтыме хиротоний кече 1917 ийыште патриаршествым пёртылтymo кечылан логалын. Тиде кечын Москосо Утарыше Христосын храмыштыже Руш Православный Черкын Поместный соборжын погынымашыже эртен. Ме шарнена, лач ты жапыштак Октябрь революцийын шучко пашаже-влак ышталтыныт. Тыгодым храм кўргыштö Патриархым угыч

шогалтыме нерген кагашымаш каен. Вет Петр I кугыжан шалатен колтымыжлан кўра Руш Православный черкын Патриархше 200 ий лийын огыл. 1917 ийысе Поместный соборышто Юмын полшымыж дене Святейший Патриархлан Москон да Коломнан митрополитше Тихоним (Белавиним) шогалтыме. Тудын служенийже неле жаплан логалын. Лач порылык, шуко чытымашыж дене Патриарх Тихон тиде пуламыр жапыште Руш Православный Черкын утарен коден керттын.

Патриарх Тихоним мощыжо кийыме Донской монастырыште 5 ий ончыч Святейший Патриарх Кирилл Юмын порылыкшо дене, апостол-влакын пашаштым умбакыже шуяш манын, мылам архиерей лияш кид пыштыме йўлам эртарен. Ушанем, Москон да уло Русьын Патриархше святитель Тихоним кумалмыж дене мемнан Руш Православный Черке яндарын, тынысын, куан шўлыш дене шке служенийжым нангаяш тўналеш. Тудын кумалмыж дене мыланнат Юмо шке кугу чаманымашыжым, язык касарымашым, суапландарымашым, духовный вашталтмашым пуа. Да меат неле корным эртен, Юмым мут дене веле огыл, а поро паша, уло илышна дене чапландараш тўналына.

Шергаканем-влак, чыладам тиде кугу пайрем дене, духовный куан дене, саламлем! Юмын суапландарымашыже тендан дене лийже!

Тиде кечынак олаште Волжск да Шернур епархийлан 5 ий темме лүмеш пайрем концерт эртаралтын. Тушто руш да марий калык муро-влак, Юмым моктымо ятыр муро йонгенит.

Волжск да Шернур епархийын пресс-службыжо

«Кызытсе илышын эн пүсө йодышыжо да айдемын духовный корныш шогалмыже»

Йошкар-Оласе Православный рүдериште 24 ноябрьште X Региональный Рошто лудмашын пленарный заседанийже эртен. Темыже тыгай лийын: «Кызытсе илышын эн пүсө йодышыжо да айдемын духовный корныш шогалмыже» («Глобальные вызовы современности и духовный выбор человека»).

Актовый залыш Йошкар-Ола ден Волжск да Шернур епархий-влакын священнослужитель-ышт, приходла гыч лұмын колтымо ег-влак, образований да тўвыра пашаеҥ, пагалыме унашамыч погыненыт. Заседаний кузе эртымым епархийын пресс-службыжо ВКонтакте «Марий Элыште Православий» лұман группышто вигак ончыктен.

Погынымашым Йошкар-Олан да Марий Элын митрополитше Иоанн тыге тўналын:

– *Ме чот ойыртемалтше жапыште илена. Илыше ден колышо-шамычым ушышо Святой Русь кызыт тўняште мо ышталттым тургыжланен онча. Айдемын уш-акылжым авалтыше диавол шке тўсшым йўршынат ок шылте. Касвел эллаште илышыш пуртымо закон-шамыч Юмын законжо ваштареш веле огыл, Юмын пуымо пўртўс ваштареш виктаралтымыт. Кажне егын духовно-нравственный законжым аралыме олмеш нине государстве-влак айдемым сулыкыш да лавырашке шўкат, тудым сатанан кулжым ыштат. Нуным диавол сенген, мом ыштылмышт нерген йўкын каласаш йылме ок савырне.*

Святой Русьым осал вий шыгыремда, йўршеш пытарынеже. Мыланна, Христос Черкын еҥжешамычлан, шке илышнам шымлен ончалаш кўлеш. Кузе кызыт Шочмо элна ваштареш кредалыт, тугак кажне чон верч духовный сар кая, поснак йоча-влакын чонышт верч. Могай сулыкым ышташ шонет, тудым ыштен кертат манме шонымашым нунын уш-акылышкышт шындарен, айдеме тўсыштым йомдарынешт.

Руш писатель Федор Достоевский ойлен: «Айдемын шўмжө – Юмын диавол ваштареш кредалме сар пасу. Юмо сенга гын, шўмыштө тыныс да куан, Юмо тушто уке гын, чыла ышташ лиеш, да тунам ме сулыкеш йомына». Шукын өрын йодыт: «А ме мом ыштен кертына?» Господь кажныжлан кўлешан пашам пуэн, сандене тушто Юмо деч лўдын, ласкан да чон пыштен тыршыман. Мыланна ўшанен пуымо пашан сай лектышыже ончыкылык илышыма саемда. Тўня йўршеш ынже локтылат манын, Шочмо элнам вуйлатышына у законным луктын. Тудо мемнан Россий кугыжаныш верч шогаш, шўмышкына Юмын пыштыме духовный законом пенгыдын кучаш, тидланак уло тўням туныкташ ўжеш. Юмо тендам могай служенийыш шогалтен, тидлан Юмо да

Еҥ-шамыч ончылно мутым кучаш ямде лийза. Йоча-шамычым чаманыза, чонышкышт ушдымо кумылшупшмашым ида шынгаре, тынысын да ваш йӱратен илыме примерым ончыктыза, шкеат Российын пагалаш йӱрышӧ гражданже лийза. Митрополит Филарет (Дроздов) каласен: «Кӧ мландымбалысе Шочмо элын чын гражданинже огыл, тудо Пылпомышынат гражданинже ок лий». Мемнам кажныжым Юмо ыштен, тидым мондыман огыл. Святой Россий кугыжанышым ме пырля аралышаш да тӱзатышаш улына.

Поро шомакым уна-влакат ойленыт. Марий Элым вуйлатыше Юрий Зайцевын саламлыме серышыжым тудын алмаштышыже Михаил Васютин лудын. Погынышо-влакым Марий Элысе тӱрлӧ кӱкшытан вуйлатыше-влак: Госсобраний председатель Анатолий Смирнов, образований да шанче министр Лариса Ревуцкая, тӱвыра, печать да национальность паша шотышто министрын алмаштышыже Игорь Садовин, «Йошкар-Ола» ола округ вуйлатыше Виктор Кузнецов – саламленыт. Йошкар-Олан мэрге Евгений Масловын серышыжым тудын алмаштышыже Сергей Мухортов лудын пуэн. Тыгак прокуратур, военный комиссариат да моло кӱшыл учрежденийла гыч почетан уна-влак лийыныт.

«Цифровой обществын кӱлешлыкше да акше» («Цифровое общество: ценности и цена») докладым талантан йоча-влакым ушышо «Волгенче» рӱдерым вуйлатыше Елена Филиппова лудын, ончымо йодышын сай да уда велжым рашемден. Йӱдвел-Касвел черке округын благочинныйже протоиерей Андрей Романов мемнан жапын ойыртмемже нерген шке шонымашыж дене палдарен. «Еҥ-шамыч кызыт мом шонет, тудым ыштымым эрыклан шотлат. Шкемтыге кучымаш айдеметӱсым йомдарымашке нангая. Порылан туныктымо олмеш, СМИ осаллан веле туныкта. Тидын ваштареш шоген сенгаш Православный Черкын кок тӱжем ияш опытшо полша, сандене тиде шергакан опытлан энгерташ кӱлеш», – манын тудо.

Самырык тукымым чын воспитатлымашке кугу надырыштым пыштыше-влаклан владыке Иоанн наградым кучыктен. Марина Геннадьевна Шаховам Марий епископ священномученик Леонидын III степенян медальже дене, мемнан республикысе 23 туныктышым Архиерейын грамотыж дене, 24 туныктышым Тауштымо серыш дене палемден. Тыгак тудо «Туныктышын нравственный подвигом верч» («За нравственный подвиг учителя») XVII Всероссийский конкурсын региональный этапыштыже сенгыше-влакым: МарГУ гыч Наталья Николаевна Чалдышкинам, Килемарысе рушарня школын директоржо Светлана Геннадьевна Петровам, Шарача школ директорын алмаштышыже Людмила Алексеевна Томцевам – награде дене палемден.

X Региональный Рошто лудмашыш толшо-шамычлан чапле концертым ончыктеныт. Кечывал кочкыш деч вара умбакыже тӱрлӧ йодышым секцийлаште лончыленыт.

Рошто лудмаш 8 направлений дене 17 октябрь гыч 4 декабрь марте шуйнен. Тушто Черкын социальный да миссионер служенийже, образований, тӱвыра, Вооруженный вий да закон шуктымо орган-влак дене келшен ыштымыже, самырык тукым да СМИ нерген, шӱм-чон куатым шуарыше ожнысо монах традицийым кызыт кузе кучылташ лийме нерген мутланымаш лийын. Чыла паша педагогике конференций, йыргешке ӱстел, семинар, мастер класс, дискуссий, презентаций, тематический выставке, социальный акций, ача-ава погынымаш йӱн дене эртен да кугу пайдам пуэн.

Марий митрополийын пресс-службо

СОТЕМДАРЧЕ ГАВРИИЛ ЯКОВЛЕВЫМ ШАРНЕНА

Туныктышо, мари калыкын просветительже, священник Гавриил Яковлевич Яковлевын вес тўняшке кайымыжлан 110 ий теммылан пўлеклалтше шарнымаш мероприятий 21 ноябрьште Морко районысо Арын селаште эртен.

Тиде кечын православный черке Архистратиг Михаил ден Пылпомышысо капдыме Куат-влакын погыныштын кечыштым палемда. Христос Шочмо лўмеш черкыште настоятель протоиерей Николай Чузаев Литургийым марла эртарен. Тудлан Шенше селасе Юмын Аван Казанский иконожо лўмеш черкын настоятельже иерей Евгений Шамаев ден Марий Турек район Хлебниково селасе Юмын Шочыктышо Пеш Святой Аван Шочмыжо лўмеш черкын настоятельже иерей Сергей Алексеев полшенят. Литургий деч вара священник Гавриил Яковлевым тойымо вереш шогалтыме ыресым святитленят да литиям служитленят.

«Сотемдарче Гавриил Яковлевын кышаже почеш – По следам просветителя Гавриила Яковлева» темылан йыргешке ўстелыште саламлымашмутым Морко районысо депутат-влак погынымаш вуйлатышын сомылжым шуктышо Светлана Иванова, протоиерей Николай Чузаев, Волжск олесе «Чыла ойган-влакын куанышт» черкын настоятельже протоиерей Александр Михайлов, Марий Элыште илыше-влакын духовно-нравственный виянмаш шотышто ушемаштын правлений секретарьже Ольга Торговкина, «Кугарня» предпрятийын директоржо Эдуард Иманаев ойленят. В.М. Васильев лўмеш Йылмым, сьлнымутым да историйым шымлыше мари институтын пашаче коллективше лўм дене Надежда Федосеева саламлен.

Йыргешке ўстелыште куд йодышым онченят. Арын школын 7-ше классыштыже тунемше Матвей Егоров Гавриил Яковлевын илыш корныж дене палымым ыштен. Филологий науко кандидат Надежда Федосеева Гавриил Яковлевын кусарыме пашаже-влак нерген каласкален. Историй науко кандидат, Марий кугыжаныш университетын доцентше Ирина Алметева Марий кундемшыте революций деч ончыч туныктымо паша кузе каен шогымым рашемден. Марий митрополийын кусарыше комиссийжын енге Анастасия Чемякова православный литературым марландыме нерген ойлен. Марий митрополийын кусарыше комиссийжын енге, православный богословий аланыште тыршыше специалист Денис Смирнов «Миссионер пашаште православный мут» темылан докладым ыштен. Музыкант Артем

Смирнов усталык шӱлышан айдемылан кузе Архангел Михаилын воинже лияш умылтарен.

Пайрем концертым М. Шкетан лӱмеш Мари национальный драмтеатрын артистше-влак Марина Почтенева ден Иван Соловьев, Мари самырык театрын артисткаже Любовь Купсольцева сӱрастареныт. Тыгак концертыште Арын сельце Христос Шочмо лӱмеш черкын хоржо, «Тӱрлемӱдыр» студий, Морко поселкысо «Россияночка» ветеран хор, аккомпаниатор Юрий Осипов, мурызо Ринат Аюпов шке мастарлыкштым ончыктеныт. Провой кундем Чакмарий кыдалаш школын 6-шо классыштыже тунемше Ульяна Степанова кӱсле дене «Акпарсын маршыжым» да ныжыл композицийым сылнын йонгалтарен.

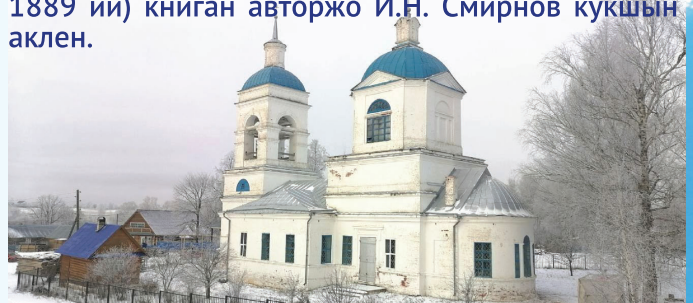
Морко поселкысо Юмын Кончымо лӱмеш черкын настоятельже протоиерей Леонтий Очетов 2023 ийыште священник Гавриил Яковлевын шочмыжлан 180 ий темме вашеш тыгай конференцийым Моркышто эртараш темлен.

Священник Гавриил Яковлев (1843–1912) Курыкмари район Куликал ялеш шочын. Туныктымо пашам Козьмодемьянск уездысе (кызыт Курыкмари район) Пӱртнур селаште 1867 ий 11 октябрыште тӱнгалын. Тудын икымше книгаже 1871 ийыште курыкмари йӱлме дене лектын. Тиде кӱчык катехизис ден священный историй лийыныт. Тиде ийынак профессор Николай Ильминскийын полшымыж дене Пӱртнур училищын туныктышыжо Гавриил Яковлев олык мари кундеммыш куснен.

Гавриил Яковлевын учебникым лукмо пашаже Мари кундемыште просветительский толкын тарваныме да грамотым шарыме дене кылдалтын. Гавриил ачан ямдылыме букварьжым шуко гана савыктыме, пытартыш гана 1908 ийыште лукмо. Букварь деч посна тудо «Священная история Ветхого завета на лугово-марийском языке» (1873 ий), «Священная история Нового завета на лугово-марийском языке» (1873 ий), «Священная история Ветхого и Нового Завета на лугово-марийском языке» (1884 ий) книгалам, православный литературым марлашке кусарен.

Тыгак Гавриил ача «Религиозные обряды черемис» (1887 ий) книгам возен. Тиде книгам Озан университетын профессоржо, Царевококшайск уезд Морко волость Арын селан шочшыжо, кумдан палыме «Черемисы» (Озан, 1889 ий) книган авторжо И.Н. Смирнов кӱкшын аклен.

ЧЫЛАЖАТ ШКЕНАН ДЕЧ ШОГА

Советский районысо Вечын (Вятский) кыдалаш школышто эртаралтше «Еш поянлык. Жапым – эн тунлан» форуммыш селасе Святой Троице лумеш черкын настоятельже иерей Вячеслав Мамаев миен.

Тудо 7-ше классыште тунемше-влак дене вашлийын. Мутланымаште «Ача-ава да икшыве-влак: кузе икте-весым умылаш» темым тарватыме. Вячеслав ача Священный Писанийыште «Шотло шке ача-аватым, тыланет сай лиеш да мланде умбалне кужу умыран лият» манын возымым умылтарен. Юмын тиде кустымышыже радамже почеш визымше, но лишыл ег-влак коклаште икымшылан шотлалтеш. Вячеслав ача йоча ден ача-ава, йолташ-влак кокласе кыл нерген, йолташ-влакын тыглай огыл пурымашышт нерген шуко примерым каласкален. Тунемше-влак, кузе шке койыш-шоктыш принципым пудыртыде, шке шонымашым пенгыдын кучаш пален налыныт. «Шочмеке, мыланна илыш корно палемдалтеш, ме пурымашнам да шкенам васталтен кертына

мо?» манын йодмылан Вячеслав ача вашештен:

– Айдемын шочмыжо капым пуа, воктенына улшо ег-влак дене кылым кучымо гоч койыш-шоктышна пенгыдемеш, тун шотышто, вуеш шумо пагыт марте: ешыште, школышто, иктагаш-влак коклаште. Умыр мучко ме вара шке койыш-шоктышым пенгыдемден илена. Айдемын пурымашыже да чонжо шке кидыштыже. Чон лыве гай, Юмо пуымо капыштына могай «лывым» куштена – мемнан деч веле шога.

Людмила КУКАРЕВА

21 ноябрь – Архистратиг Михаил ден Пылпомышысо капдыме Куат-влакын погыныштын кечышт. Тыгак тиде кечын Советский район Михайловка ялысе черке шке пайремжым палемда. Тудат Архистратиг Михаилын лумжым нумалеш.

Пайрем кечын Юмын литургийым настоятель иерей Евгений Симаков эртарен. Тудлан Йошкар-Оласе Христосын Шочмыжо лумеш черкын диаконжо Димитрий Кудряшов полшен. Калык ятыр погынен. Шукынжо, языкштым касарен, Пырчесым подылыныт.

Архистратиг Михаил ден Пылпомышысо капдыме Куат-влакын погы-ныштын кечын ме тыгак тынеш пурмына годым Юмын полеклыме

Аралыше Суксынам шарналтена. Кумалаш толшо калыклан службо деч вара Михайловка кыдалаш школын тунемшыже-влак изирак пайрем концертм ончыктеныт. Черкын настоятельже кугу таум каласен, чылаштым пайрем дене саламлен.

Иерей Евгений СИМАКОВ

Октябрь тылзын 26-шо кечынже, Юмын Аван Иверский иконыжын пайремже кечын, святой Иоанн Кронштадтский лумеш часамлаште вудым святитлыме молебным эртарыме, акафистым лудмо.

Службым Ушнур селасе святой апостол-влак Петр ден Павел лумеш черкын настоятельже иерей Алексей Тарасов эртарен. Юмын Авалан ушаныше-влак шукын погыненыт. Священник дене пырля акафист ден молебным уло калык мурен. Молебен пытымек, Алексей ача Иверский иконо нерген каласкален, прихожан-влак умбак святой вудым шыжыктен да пырля кумалмыштлан тауштен.

**Татьяна ден Олег МИХАЙЛОВМЫТ,
Ушнур черкын прихожанже-влак,
Советский район**

ЮМЫН ОПТЫШЫЖО

Ты историй 1990-ше ийлаште Запорожский областыште лийын.

Инженер Иван Петрович сулен налме канышыш лекмыж деч ончыч ола воктене дачым налын. Кертмыж семын тошто пöрт ден левашым ачален, левашыште улшо нöрепым шокшемден, шöрлык-влакым ыштылын. Шым соткыштыжо пакчасаска веле огыл, түрлö емыж ден саска сайын кушкыныт. Иван Петрович шкеак чыла атылаш оптен шинчалтен да нöрепыште арален.

Ик телым мут шарлен: дачылаште вор коштеш, көгöным шалатен пура, мо сайрак уло – чыла нангая. Шолыштшо ег туддекат шуын улмаш: пöртыш окна гыч пурен, электрочайникым шолыштын, нöреп гыч икмыняр банке варене, ведра наре паренге, вишне арака йомыныт.

Иван Петрович инженер образованийым арам огыл налын: пашам куштылемдыше түрлö арверым шонен луктеден, икмыняржылан патентымат налын. Ворын нöреп гыч кокымшо гана оптен нангайымыж деч вара тудо тушко опытышым шындаш шонен пыштен. Кок кече дачыштыже илен, шонымыжым садак ыштен: нöреп омсам пентгыдын петырен кертше клавишым тошкалтыш онгаш йөнештарен, а почашыже тужвачын гына лийын. Но йүштö пöртыштö ик йүдым эртарымыжлан көра кылмен улмаш, сандене, олаш толмек, черланен возын. Ватыже тудым кум арня эмлен.

Ты жапыште Иван Петрович мом гына шонен пытарен огыл. Öпкеже лийын гынат, вор нерген южгунам чаманен шоналтен: «Нöрепыш логалын гын, кеч кылмен ынже коло ыле». Пареммекше, вигак дачыш кудалын. Леваш омсасе көгöным ирен лукмо, а нöреп омса петырыме лийын. Пенсионерын йыжынжат каен колтен, но полицийыш йынгыртен кертын. Полыш толмым вучен, шкеже чот тургыжланен: «Тушто мынярын улыт? Ала иктаж оружийышт уло?» – шонен.

Пел шагат гыч полицейский-шамыч толын шуыныт. Иван Петрович омсам почын. Шöрлык онгала гыч ыштыме нарыште какши чуриян 30–35 ияшрак пöръян тошто мешак дене пүтырналтын шинчен. Нерым вигак шакше пуш шуралтен, банкылаште мо улмым кочмекше, атылам шондан олмеш кучылтын улмаш. Полицейский-влак, наручникым чиктен, тудым нангаеныт. Суд кум ийлан тўшка режиман колонийыш судитлен колтен.

Ты историйын эше кокымшо ужашыже лийын. Лу ий эртымек, Иван Петрович тиде шолыштшо ег дене вашлийын. Тудо жапыште пелашыже Вероника Львовна рак чер деч утлаш тыршен.

Химиотерапии курсым эртымек, черкыш кошташ тўгалын. Священник тудлан лишыл монастырьыш миен толаш темлен. Пелашыжын кумылжым шуктен, тушко коктын каеныт. Вероника Львовна храмыш пурен, а Юмылан ўшаныдыме марийже кудывечыште вучен шинчен. Трук воктечше эртен кайыше монах ончыланже чарнен шогалын: «Салам лийже, Иван Петрович. Мыйым ышда пале мо? Мый саде вор улам, кудым те лу ий ончыч нöрепеш петыренда».

Иван Петрович öрын колтен, а монах шыргыж шоген, вара воктечыже шинчын да каласкалаш тўгалын:

– Мый тендам эре порын шарнем. Тунам кум арня жапыште уло илышем шерын лектынам. Ончыч колем манын лўдынам, вара кузегынат утлаш шоненан. «Утлем гынат, илышем вашталтен ом керт, адак тудо осалымак ышташ тўгалам мо?» манын шортынам. Чон корштен, проститлаш йодын, туге чот Юмым сöрваленам, да Юмын лишне улмыжым шижинам. Молитва дене капем ырен, чонем лыпланен, шўмышкем куан пурен. Нöрепеш колымо дечат лўдмым чарненан, колем гынат, Христос пелен лиям манын ўшаненан. Господь мыйым чаманен арала манын, судыштат, тюрьмаштат паленам. Эрыкыш лекмек, монастырьыш толынам. Сандене тыланда таум ыштен илем. Шоналташ гын, саде опытышым мыланем тунам те огыл, а Юмо шынден, уда корно гыч корангаш йöным ыштен.

Иван Петрович öрын колыштын. Тудо ўмыржö мучко паша дене илен, Юмылан ўшанымаш нерген шонаш ярсен огыл, монастырьышкат черле ватыжлан көра веле толын. Сандене, умылтараш тыршен, тыге манын:

– Пелашем пеш черле, тудын пелен толынам, шкеже пеш ўшанышыжак омыл. Кумылда лиеш гын, Вероника Львовнан тазалыкше верч кумалза.

– Мый тендан верчат, пелашда верчат кумалам. Тудым судышто ужмо годсек сайын шарнем. Чер шотышто те мом каласем: Господь мемнан Шкеж деке түрлö семын конда. Меат тыште арам огыл вашлийынна. Пелашланда теат полшен кертыда. Лишыл егын молитваже шуко ыштен кертеш. Мый тудын верч умбакыжат кумалаш тўгалам, но тендан молитвада виянрак лиеш, вет те тудым йöратеда, ўмырдам пырля эртаренда. Йöратыше егын молитваже эн виян. Господь тыланда полшыжо, а сулыкым касараш да Пырчесым подылаш мемнан деке чўчкыдынрак толза, – пелештен монах да, чеверласен, храмыш пурен.

Тудын шем вургемже Иван Петровичлан суксын волгыдо вургемже гай чучын. Почешыже ончен шоген, тошто мешак дене пүтырналт шинчыше ворымат шарналтен, кумыл тодылт, шинчавўдым ўштылын.

– Ваня, мый исповедьым эртышым, службо вашке пыта, ынде мöнгö вельш тарванен кертына, – шып пелештен храм гыч лекше Вероника Львовна.

– Вучалте, мыят сулыкем касараш пурем. Юмо мыланемат уверым пуэн, – манын, Иван Петрович храмыш ошкылын, а пелашыже олымбалам öрын шинчен кодын.

Сергей КОМАРОВЫН ойлымашыжым кўчыкемден кусарыме

МИЛОСЕРДИЙ ШҮЖАР ГАЛИНА ИВАНОВА-ЯМАЕВАЛАН – 80 ИЙ

«Илышыште чылажат Юмын кидыште», – ойла Марий митрополий пелен чумырымо кугун орланыше княголия Елисавета Федоровна лүмеш сестричествын милосердий шүжарже, кундемыштына пеш палыме, пагалыме да йоратыме актрисе Галина Иванова-Ямаева

Галина Николаевна 1942 ий 6 декабрьште шочын, Параньга район Штрамарий ял гыч. Ымыржын 37 ийжым М. Шкетан лүмеш Марий национальный драмтеатрлан пуэн. Тиде жапыште түрлө ийготан да түрлө койыш-шоктышан шүдө утла образым чоҥен. Кажне геройжын ойгыж ден куанжым шүмжө вошт колтен, сценыште нунын илышыштым илен. Усталыкшым аклен, Г.Н. Иванова-Ямаевалан 1977 ийыште Марий АССР-ын сулло артисткыже чаплұмым пуэныт, эше кум ий гыч тудо РСФСР-ын сулло артисткыже лийын. Тыгак Олык Ипай лүмеш комсомол (1970) да Марий АССР Кугыжаныш (1977), Иыван Кырля лүмеш театр (1999, 2000) премий-влакын лауреатше, Йошкар-Олан почетан гражданинже (1991), 2001 ийыште «За заслуги перед Отечеством» II степеня орденын медальже дене палемдалтын.

Тиде тыматле ўдырамашлан шочмекшак Юмо посна корным ямдылен улмаш. Вет Галина Николаевна ик килоат кудшүдө грамм нелытан гына шочын. Вратат, родыжо-влакат, эсогыл аважат ты йоча илаш тўналеш манын шонен огытыл. А тудо Юмын пўрымө дене илен, коваже Анна Романовнан шокшо ужга шокшеш пыштен, шөдрвалне ашнымыз дене, уригыла койшо аза (аваже тыге таҥастарен ойлен) вийым поҥен, сълне ўдырыш савырнен. Пеш тыматле, ойым колыштшо, кўштымым але йодмым вигак шуктышо, пашалан чулым кушкын.

Илыме курымыштыжо Галина Николаевна эше шуко гана колымаш деч утаралт кодын. Аваже «уригым» конгамбалне пукшен шинчымыж годым нералтен колтен, падыраш Галина тулшолан атыш изиш гына камвозын огыл – ава тудым йолжо гыч руалтен шуктен. Кум ийым эртышырак кўкшак пөртөнчыл тошкалтыш гыч ўнчыли пөрдын волен – нимо лийын огыл. *«Мыйым тунам канде тувыран ўдырамаш нөлтал шогалтыш», – шарналта шымле утла ий ончыч лийшым Галина Николаевна. Трукышто кушеч тудыжо толын лектын? Тиде Юмын Ава лийын, моло огыл.*

Икана Курыкмари районш командировкыш кудалмышт годым корно покшелне машинашт юла гай пөрдаш тўгалын, а ваштарешышт моткоч писын КамАЗ кудалын. Тунам Галина Николаевна,

кушто улмыжым монден, уло йўкын «Юмо, утаре!» манын кычкыралын. Секунд жапыште водитель машинажым ўрдыжкыла савырал шуктен. А шукерте огыл тебе коронавирус чер тудым «нангайынеже» улмаш, но адакат Юмо утарен коден: кислородан баллон полшымо дене гына шўлышө ўдырамаш йол ўмбақ шогалын.

– Кажнылан илышым Юмо пуа. Мыят тиде ош тўняште ик кечылан шагал, ик кечым утым ом иле. Мыняр гана илышем шўртө мучашеш кечалт кодын, а Юмо утарен. Калыклан эше пайдам кондаш коден дыр, – шыргыжалеш Галина Николаевна. – Илыш корнем Юмын виктарымыж дене шуйныжо манын, Роман кугезе кошам Юмым чот сўрален. Тудо Киров кундем Марий Пыжай гыч лийын, Руш Пыжайыш пашаш коштын, Юмо деке тушто лишемын. Ковамат Юмылан чот ўшанен. А шольыжо изиак Юмын Законом сайын пален, батюшка иктаж вере паша дене каен гын, тудым эреак олмешыже туныкташ коден. Илен толын, Граждан сарыш логалын, икымше кече гычак дизентерий чер дене черланен да колтен. «Енгом пуштмо кугу языкыш пуримо деч тудым тыге Юмо утарен», – ойла ыле ковам.

Галина Иванова-Ямаеван Кырля кочажат тынеш пурышо лийын. Аваже Татьяна Васильевна тўналтыш классам туныктен, тудат, тынеш пурышо, Юмым чоныштыжо ашнен, а вара, ўмыржым шуктымешке (90 ийым илен), эре Юмылан кумалын, батюшкам мөнгышкышт чўкыдын ўжыктен.

Юмылан ўшаныше-влакым поктылмо жап улмаш гынат, Галинан коважын марлан толмо юмоҥаже коймо верыштак шоген. Иисус Христосым да тудын 12 апостолжым сўретлыман иконым изиж годым ўдыр ўрын ончен, апостол-влакын вургемышт кузе тыге волен огеш кай манын шонкален. А Моско гыч ГИТИС-ым йошкар диплом дене тунем пытарен толмек, тыгай омым ужын. Пуйто тудо урем дене чонгешта. Йырваш йошкар пөрт-влак шогат. Юмоҥасе гай тўрлеман янакан окна-влак ончылно Рафазлын Мадоннаж гай ўдырамаш-влак вуйыштым таен шинчат. Молан Мадонна? Галина Иванова изоискусствым чот йоратен, чапланыше сўретче-влакын пашаштым сайын пален, сандене ўдырамаш-влак тудлан Мадонна гай койыныт. *«А немыч-влак Юмын Авам Мадонна маныт улмаш, тидым мый вара веле пален налынам», – каласкала Галина Николаевна. Тудо ик окна деке чонгештен миен – окна петыралтын, весе деке – туштат окна петыралтын. «Вет мыйже тынеш пурышо лийын*

ДЕКАБРЬ. ЧЕРКЕ ПАЙРЕМ

ПН	ВТ	СР	ЧТ	ПТ	СБ	ВС
			1	2	3	4
5	6	7	8	9	10	11
12	13	14	15	16	17	18
19	20	21	22	23	24	25
26	27	28	29	30	31	

11 - Дни особого поминовения усопших

- сплошные седмицы

- постные дни

Разрешение на пищу без растительного масла

Разрешение на пищу с растительным маслом

Разрешение на рыбу

Разрешение на вино

Разрешение на игру

Полное воздержание от пищи

2 – Москосо святитель Филаретын кечыже.

4 – Юмын Шочыктышо Эн Святой Ёдырым храмыш пуртымо кече.

6 – Святой благоверный кугу князь Александр Невскийын кечыже.

7 – Чот орланыше Екатеринан кечыже.

10 – Юмын Аван «Знамение» иконыжын кечыже.

11 – Священномученик Серафим Чичагов митрополитын кечыже.

13 – Святой апостол Андрей Первозванныйын кечыже.

17 – Чот орланыше Варваран кечыже. Йошкар-Оласе Серафим Саровский лумеш храмысе ёлыл

приделын пайремже.

18 – Преподобный Савва Освященный ден Озангысе святитель Гурийын кечышт.

19 – Святитель Николай Чудотворецын кечыже.

Волжск оласе соборын да Звенигово оласе, Куженгер, Мариец, Сурок поселкысо, Актауж, Кожласола, Микряково селасе храм-влакын пайремышт.

22 – Юмын Аван «Вучыдымо Куан» иконыжын кечыже.

25 – Святитель Спиридон Тримифунтскийын кечыже.

31 – Праведный Симеон Верхотурскийын кечыже.

омыл, сандене Юмын Ава мыйым шкеж деке пуртен огыл», – умылтара омыжым тудо. Тынеш 45 ияш пурен. Тунам тудо коммунист партий радамыште шоген. Театрыште шылталаш пижыныт, а Галина Николаевна вашештен: «Партий кызыт пеш шуко, а Юмо икте». Вара партий гычат лектын.

Г.Н. Иванова-Ямаева омыштыжо святой-влак дене эше икмыняр гана вашлийын. Святой благоверный кугу князь Александр Невскийын кечынже шочынат, тудым йомакысе гай пуртүс коклаште яшката чапле ожышто шинчышым ужын. Ош кужу вургеман, пондашан старец-влак денат тамле пеледыш пуш дене темше садыште вашлийын.

– Польш кўлмө годым эре святой-влак Александр Невский ден Николай Чудотворецым йодам. Нуно мыйым нигунамат огыт кодо. Теве ик изи пример. Садысе пошкудо уремыш терысым конденыт. Пеленем ик мешак терыслан ситыше оксам гына лийын. «Ик мешаклан кўра вес уремыш огына кудалышт, ала пошкудыда-влак налыт, йодса», – маныт ужалыше-влак. Мыят пошкудо-влакым кычал кайышым, но лўмын ыштыме гай, иктат уке. Чон йўсем дене Николай Чудотворецым сўрвалышым. Ончем – терыс машина толеш. Тунам ик мешак акеш мылам кок мешак терысым оптен кодышт. Але вара тиде чудо огыл? Юмылан тау.

Юмо деке кажне ег шке корныж дене толеш. Келге ўшанымашым ушышкыжо, чонышкыжо кажне ег шке семынже пурта. Галина Николаевналан чыташ лийдыме кугу ойго гоч эрташыже логалы: 1995 ийыште Армий гыч эргыжым цинк колоткаш конденыт. Ик жап гыч пелашым пытартыш корныш ужатен.

– Тынеш пурышо лийынам гынат, шукыжым умылен омыл. Кугу ойгыш логалмекем, Юмо мыйым чаманен, ушем волгалтарен. Молитвам, духовный книгаг шуко лудынам, тыге шинчам почылтын.

А 2003 ийыште Юмын кулжо Галина Йошкар-Олан да Марий Элын епархийже пелен почмо милосердий шўжар-влакын школышкышт тунемаш пурен. Икымше послушанийым Савиносо лушкыдо ушан йоча-влакын интернат-пўртыштышт шуктен. Черле йоча-влакым ончен, чонжо чон олмышто лийын огыл, паша деч вара мўнгў толын

пурымек, мўгырен шортын. Аваже черланымек, Савиныш кудалышташ торарак лийын да, Галина Николаевналан вес послушанийым пуэныт: ММЗ-ын эмлымверышкыже колтеныт. Тушто 10 ий тыршымаште тўрлыжымат ужаш логалын, но кунам эмлымверыште кийыше-влак тусо кумалме пўлемыш шкеак миедаш, сулыкыштым касараш, Пырчесым подылаш тўгалыныт, тунам милосердий шўжарын кумылжым кавашке нўлталтын, «Йўра, Юмо деке толынат» манын, кажныштым миен ўндалмыже шуын. Нунын Юмо деке лишеммаштышт Галина Николаевналан надырге кугу. А «Шўм-чон изолык» журналын лудшыжо-влаклан тудо тыгерак каласыш:

– Юмо деч посна илыш уке. Юмо деке толнет – Тудо Шкеж деке конда, нигўм огеш шўкал. Курымашлык илыш дене тагастарымаште ош тўнясе илыш – чўчалтыш веле. Вес гана кушко логалат – райыш але тамыкыш – шкет деч шога. Ожо мыйынат ўшанем келгак лийын огыл да, кумылемым волтышо, мыйым мыскылыше ег-влаклан нелеш налынам, тыге ўмбакем сулыкым погенам улмаш. Ынде осал еглан ом сыре, а Юмо деч ушыжым волгалтараш йодам.

Кызыт, те паледа, тўнямбалне осал ден поро коклаште вашпижмаш кая. Тек порылык сенга манын, кечын Юмын сўрвалем. Салтакна-влакын лишыл егыштан каласынем: черкыш чўчкыдынрак коштса, пелашда, эргыда, иза-шольыда, чўчўда, палымыда, пошкудыда верч Юмылан кумалза, – Галина Николаевнан кумылжо тодылалтеш да ик жаплан шыплана. – Эше ешарем: илышда але ешда нерген вес егын йодмекыже, эн ончычак «Юмылан тау» манза, вара гына каласкалаш тўналза. Уке гын, воктеныда кўранен коштшо осал илышышкыда шўшкылтеш. А мутланымашым Юмын мут гыч тўнгалат гын, ончыкыжымат чыла сай лиеш. Вет илышыште чылажат Юмын кидыште.

Анфиса ЭМАНОВА

Шергакан Галина Николаевна, ме, «Шўм-чон изолык» журналым ямдылыше-влак, шкенам да лудшына-влак лўм дене чапле лўмгечыда дене шокшын саламлена! Эргыда-шешкыда, уныкада, родо-тукымда пелен куанен илыза. Пенгыде тазалыкым, чонышто ласкалыкым тыланена. Кужу курыман лийза!

КУАНАН ЧИЯЛТЕНА

Профессор кужгö книгам нöлталеш да ойла:
 – Кидыштем шем коман книга.
 – Тудо йошкар коман, – вашештат студент-влак.
 – Ойлемыс: тудо шем коман.
 – Уке. Тудо йошкар коман, – үчашат студент-влак.
 Профессор книгажым савырал ончыкта: книгаг ик вел комжо шем тўсан, весыже йошкарге улмаш. Тунам тунемшыже-влаклан профессор тунуктен каласа:
 – Илышыштат тыгак. Вес енын мом ойлымыжым тудын шинчаж дене ончалмешке, «Тый чын отыл» манын ида ойло.

"ШҮМ-ЧОН ИЗОЛЫК" МАРИЙ ПРАВОСЛАВНЫЙ ЖУРНАЛ
Учредитель: "Руш Православный Черкын Йошкар-Оласе да Марий Элысе епархийже (Московский Патриархат)" религиозный организаций.

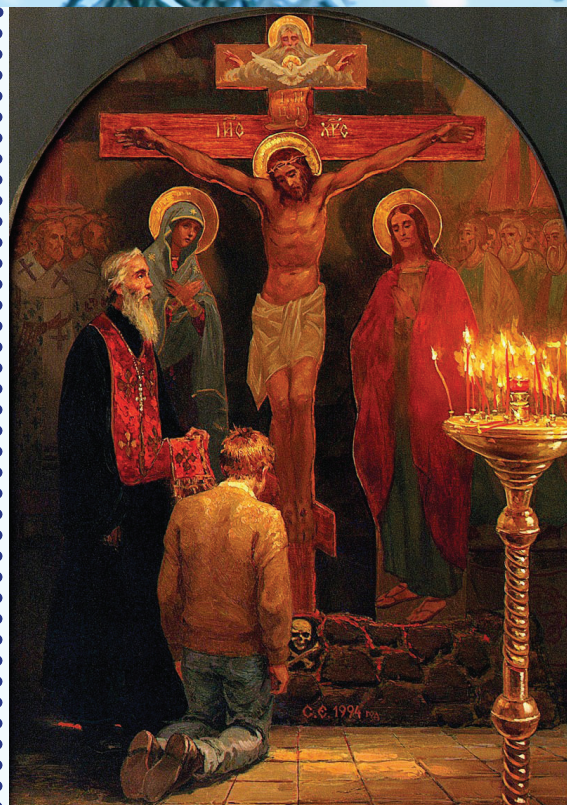
Журнал зарегистрирован Управлением Федеральной службы по надзору в сфере связи, информационных технологий и массовых коммуникаций по Республике Марий Эл, свидетельство о регистрации ПИ № ТУ 12-0164 от 12 декабря 2013 года.

Тираж: 1500 экз. Формат - А-4-12.

Журнал лекме жап - 1.12.2022 ий.

0+ - знак информационной продукции согласно ФЗ от 29.12.2010 г. №436-ФЗ.

Журналым редакцийште погымо да верстатлыме, «Куранты» ООО-што ямде оригинал-макет гыч савыктыме. Адресше: 429029, Татарстан, Казань, Сибирский тракт урем, 34, 14 корпус, 42-шо пöлем.

ЛИЙ ВОКТЕНЕМ, АРАЛЫШЕ ЮЕМ!

*Лий воктенем, аралыше Юем!
 Коден ит кай, кунам шып ойгырем.
 Уке вием, волалын кумылем гын,
 Ен гоч кеч пу канашым мыланем.
 Ит кодо мыйым, эрык шулдыраным,
 Утен каен ит пу воштылашат.
 Кунам воктен(ы)се еным
 шўлык налын,
 Тўкалте тудын кумылжым нöлташ.
 Лиям гын южгунамже кере, тале,
 Пералте изишак сангам гычат.
 Кеч рвезе жапна ондакак эртале,
 Тугак шўртнен кертам тачат.
 Ит кодо мыйым ялт шкетем эрдене,
 Кастене малаш пыште ыреслен.
 Корныш лектам гын, лийже:
 «Юмо дене».
 Мöнгеш толам: «Тау тылат, Юем!»
 Людмила СЕМЕНОВА*

Редакцийын да издательын адресышт: 424000, Йошкар-Ола, Вознесенский урем, 81, 224-ше пöлем.

Тел.: (88362) 45-39-54.

E-mail: marlagazet@mail.ru

Тўн редактор: Н.В. Чузаев (протоиерей).

Редакционный совет: И.А. Сапаев, Д.В. Смирнов,

А.Н. Таныгина, А.П. Чемякова, А.В. Эманова.

Компьютер дене келыштарыше: Д.В. Смирнов.

Ак - кутырен келшыме почеш. Авторын да редакцийын шонымашышт тўрлö лийын кертыт. Серыш-влак мöнгеш огыт колталт.

**РЕДАКЦИЙ ЙОДЕШ: ЖУРНАЛЫМ ШАЛА
 КЫШКЫЛТАШ ОGYЛ. ЛУДЫНАТ - ВЕСЫЛАН ПУ!**